

Бехта І. А.

Львівський національний університет імені Івана Франка

ВНУТРІШНЄ МОВЛЕННЯ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКОМОВНІЙ ХУДОЖНІЙ ПРОЗІ

У статті йдеться про внутрішнє мовлення (ВнМ) – складне, багатопланове явище, що спонукає до багатоаспектних гуманітарних студій на матеріалі текстів англійськомовної художньої прози: психологічних (як виду психічної діяльності), психолінгвістичних (як форми мовленнєвої діяльності), філологічних (лінгвістичних – як форми художнього зображення ВнМ й літературознавчих – як художнього засобу розкриття внутрішнього світу персонажів). Прийняте лінгвістичне трактування опису ВнМ ґрунтується на тому, що у мові сучасного англійськомовного художнього тексту цей вид психологічної художньої оповіді розвинутий на ґрунті експансії форми репродукції персонажного ВнМ, суміжного зі способами зовнішнього (екзофазного) вияву прямого мовлення, непрямого мовлення, та екзофазними формами невластивого мовлення. Тобто, він розгорнутий у спосіб їхньої реалізації в сучасному англійськомовному художньому тексті у різних мовленнєвих ситуаціях, що мають відмітну комунікативну мету і часткову реалізацію. Насущності набуває теоретичне напрацювання типологічних видів художнього зображення ВнМ через його видову еволюцію, багатоманітність форм, різновидів і модифікацій, їх різним прагматистичним ефектом у новітній літературі. ВнМ текстових антропоморфів – персонажів та першоособового наратора розглядаємо як факт художнього пізнання закономірностей формування і побудови психологічної натури, і як частину мовної картини світу, поданої в художньому текстовпросторі. Семантично й синтаксично воно (ВнМ) репрезентоване як мовлення-роздум, спогаданка, думка у думці, емоційна рефлексія на подію, де, зазвичай, у досліджених текстах переважає негативна або іронічна оцінка ситуації минулого. Воно стриманіше в плані вираження емоцій, що засвідчують дієслівні або іменні репрезентуючі компоненти зі значенням інтелектуальної діяльності. Сам факт існування взаємодії різних іпостасей текстової особистості в межах її свідомості неминуче веде до спілкування індивідуума з самим собою. А художній прозовий текст, творимий автором, змальовує рух думки, будує внутрішній світ, в якому відображається її динаміка.

Ключові слова: форми ендофазного мовлення, внутрішнє мовлення, способи мовлення, англійськомовна художня проза.

Постановка проблеми. Внутрішнє мовлення (ВнМ) тісно зв'язане з мисленням і мовою людини. Проблематику ВнМ у теперішньому вигляді окреслили у ХХ столітті Б.Г. Ананьєв, Л.С. Виготський, М.І. Жинкін, О.О. Леонтьєв, О.Р. Лурія, С.Л. Рубінштейн, О.М. Соколов, І.В. Страхов, на думку котрих ВнМ є складним явищем, що відбиває процес породження думки і мовлення, тісний взаємозв'язок і діалектичну єдність мислення і мови. У функційній палітрі гуманітарних наук: психології [1; 4; 11; 19; 20; 26; 27; 28], психолінгвістиці [13; 14; 15; 19; 24; 25; 31], психонаратології [22; 36], лінгвістиці [10; 12; 23; 27], літературознавстві [6; 7; 9; 29], внутрішнє мовлення за своєю суттю є принципово монологічною формою, котра виражає процес думки. Це – мовлення для себе, а не для інших, тому його суттєвими ознаками є звернення до себе і некомунікативність, тобто непризначеність для

спілкування. Як наслідок, поняття ВнМ у науковій системі координат є мінливим й багатозначним. Наприкінці ХХ століття і дотепер, з появою антропоорієнтованих досліджень, з'явилися багатоаспектні студії ВнМ у текстовпросторі художнього дискурсу на матеріалі різних мов у філологічному ключі (І.В. Артющков 2004, М.В. Архипова 2003, Н.А. Балякова 2005, І.А. Бехта 2003, О.А. Гончарова 1980, В.А. Зименкова 1989, К.Я. Кусько 1980, А.В. Логінов 1991, М.М. Федорчук 1990, Г.Г. Ярмоленко 1982, R. Andrews 2012, R.H. Clines 1988, М.Е. Konurbaev 2016, К. Nayebpour 2017, V. Sotirova 2013, V. Tumanov 1997), які враховували суттєві ознаки позначуваного явища. Відтак нині внутрішнє мовлення (ВнМ) у філологічному ключі – це засіб (канал і код) внутрішнього й особистісного спілкування у текстовпросторі різножанрового художнього дискурсу.

У текстовому просторі художнього дискурсу вивчення ВнМ містить характеристику художньої форми відтворення внутрішнього світу персонажів й, звісно, не розраховане на участь у комунікативному акті (воно некомунікативне) [11, с. 91–103], а має самонаправлений характер і виконує внутрішні психологічні функції – роботи думки, планування, підготовки спілкування, регуляції поведінки. Зауважуючи, що у назві „внутрішнє мовлення” дослідники вбачають далеко не однаковий зміст, Л.С. Виготський (у психології) вважав, що потрібно закріпити цей термін за вербальною основою розумового процесу, за субстратом мислення: „ внутрішнє мовлення являє собою зовсім особливу, самостійну, автономну і самобутню функцію мовлення. Перед нами дійсно мовлення, яке цілком і повністю відрізняється від зовнішнього мовлення. Тому маємо право розглядати його як особливий внутрішній план мовленнєвого мислення, який опосереднює динамічний зв'язок між думкою і словом” [11, с. 261]. І на підсилення процитованому вчений стверджує, що “внутрішнє мовлення є все ж мовленням, тобто думкою, пов'язаною зі словом. Але якщо думка втілюється в слові у зовнішньому мовленні, то слово вмирає у внутрішньому мовленні, формуючи думку. Внутрішнє мовлення є значною мірою мисленням чистими значеннями” [11, с. 262] Звідси (у трансляції процитованих думок Л. С. Виготського, як засновника культурно-історичної школи в психології, і накладанні їх на літературні процеси) й впливають його (ВнМ) мінливі літературно-художні риси, а лінгвальні засоби його (ВнМ) вияву у художньому прозовому тексті повсякчас потребують ретельного наукового вивчення з боку дослідників різножанрових художніх текстів. Текстовий простір сучасної англійськомовної художньої прози не є винятком.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сфері філологічних студій внутрішнє мовлення у лінгвістичному вимірі є формою його художнього зображення, а літературознавчому – художній засіб розкриття внутрішнього світу персонажів. Це художній засіб, а також прийом творення типажів, портретів персонажів. Предметом аналізу утім є не саме ВнМ у всій палітрі його модифікаційних форм та різних способів: прямого мовлення персонажа, непрямого мовлення, невластне-прямого мовлення, у формі першоособової авторської оповіді. При аналізі цих форм дослідників цікавлять способи і прийоми художнього втілення ВнМ як от, види цих модифікаційних форм, особливості змісту та їхні функції

у художньому прозовому тексті [34; 35; 37; 39; 40; 41; 44; 46; 48]. Для ВнМ властиві формально редуковані, зате семантично об'ємні еквіваленти слів: „У внутрішньому мовленні слово більше навантажене смислом, аніж у зовнішньому. Воно є концентрованим згустком смислу” [11, с. 260]. Існують смислові пласти поняття ‘внутрішнє мовлення’, серед яких важливими є: планування і контроль мовленнєвих дій (що зближує ВнМ з мисленням); внутрішнє промовляння (латентні артикуляції); етап здумування висловлення. Ці смислові пласти ВнМ є наслідком інтеріоризації зовнішнього мовлення, або внутрішнього слова, яке „вбирає у себе смисл попередніх і наступних слів, розширюючи, майже безмежно, рамки свого значення” [11, с. 260].

У такому випадку правильніше було б сказати, що слів у ВнМ взагалі немає, а є розумові одиниці, концепти які матеріалізуються у збудженні нервових клітин кори головного мозку [4, с. 12]. Втім якщо систематизувати наукові міркування висловлення щодо цієї проблеми, то у них окреслено два суперечливі аспекти ВнМ: з одного боку, мислення людини має вербальну природу (мова виступає як онотологічний субстрат думки), а з іншого, – ментальні одиниці є розумовими, психічними ресурсами нашої свідомості а, отже, не можуть бути ототоженені з лінгвальними одиницями, словами також.

Формування мети статті. Мета статті – описати внутрішнє мовлення у руслі філологічних студій на матеріалі англійськомовного художнього прозового тексту. З одного боку, цей опис є лінгвістичний за характером, задля з'ясування форми художнього зображення ВнМ; а з іншого боку, він є літературознавчим за характером, задля вияву ВнМ як художнього засобу розкриття внутрішнього світу персонажів, їхніх характерів, типажів, портретів. Засоби експлікації ВнМ проштудійовано в *художньому текстовому просторі* (далі – ХТП) романів Зеді Сміт, Ієна Макюена під яким, у проєкції реляційної концепції простору Аристотеля-Ляйбніца, розуміємо форми існування текстових об'єктів, арену їхнього співіснування. Він (ХТП) є формою буття авторської матерії, що визначає її протяжність, структурність, взаємодію різних видів зв'язків – зв'язків простору, часу, причинності, де кожен з них має власний індекс модальності, указуючи всередині якого функційного і смислового взаємозв'язку його треба розглядати.

Виклад основного матеріалу. „Згустки смислу”, про які говорив Л.С. Виготський, не мають суворих словесних відповідників і водно-

час несуть у собі риси конкретного (образного, предметного) мислення. Показова у цьому плані ситуація, коли мовець знає, що він хоче сказати, але не може знайти слів, аби висловити думку. Подібне виникає через порушення словесної пам'яті та інколи через відсутність сформульованого поняття. Результатом може бути обрив висловлення, заповнення паузи субституціями, перебудова фрази й інші явища хезитації, властиві спонтанному мовленню, як от (1, 2):

1) It was vanity, surely, to assume that he had been singled out for something special, for the rare tumour, the under-researched virus. **Vanity! Why would it be anything more?** For a year after the encounter **this clever doctor told himself** it was nothing, he behaved like any one of his stupid patients. No tests, continuous pain, muddling on. **Even though, somewhere in him, he knew. He always knew** [50, p.7]. 2) **But Alex wants to know. Why not? Why wouldn't somebody sell something worth three thousand pounds? Like, unless they were crazy?** [50, p.18]. В обидвох прикладах фіксуємо яскраві взірці психологізації нарративу (які оформлені окличними, риторичними, еліптичними, короткими „рваними” реченнями) завдяки комбінованим формам репродукції ВнМ у художньому тексті: думки у думці, внутрішнім рефлексіям.

Будова ВнМ глибоко своєрідна. Вона докорінно відрізняється від будови зовнішнього мовлення. Тому і перехід від однієї з них до іншої – це „не просте приєднання звукової сторони до мовчазного мовлення, а переструктурування мовлення, перетворення цілком самобутнього синтаксису, смислового і звукового ладу внутрішнього мовлення в інші структурні форми, властиві зовнішньому мовленню” [11, с. 353]. Утім, якщо розглядати кореляцію понять внутрішнього / endophasy та зовнішнього/ exophasy мовлення в плані синхронії, обмежуючись часовими рамками мовлення, то ймовірно, вторинною похідною треба визнати не внутрішнє, а зовнішнє мовлення: для мовця утворення думки передує творенню тексту (і воно (ВнМ) супроводжує його, але аж ніяк не йде за ним). Якщо врахувати, що адресат, який очікує звертання до себе, також виходить з уявної думки, прагнучи її передбачити, то логічно сказати те, що „внутрішнє мовлення в обох випадках треба вважати таким, що передує зовнішньому як у процесі спілкування, так, можливо, й генетично” [14, с. 144].

Вийти з цієї очевидної суперечки можна одним способом: визнати ендофазне і екзофазне мов-

лення двома взаємозумовленими формами мовленнєвої діяльності, які прогнозують одна одну, і протікають одночасно. Саме як форми мовленнєвої діяльності внутрішнє та зовнішнє мовлення переходять одне в інше [5], формуючи проміжні випадки (як от у розлого поданому пасажі (3): з одного боку, промовляння тексту про себе, а з іншого, – „мислення вслух”, з рухом губами, жестикуляцією та іншими ознаками мовленнєвого акту). Подибуємо також випадки „обриву зв'язку”, коли ендофазне і екзофазне мовлення текстових антропоморфів протікає хоча й одночасно, проте незалежно одне від одного.

3) **She nodded to herself** three times as if agreeing to somebody's unspoken question. She left the room. Something gave way in Alex's stomach, something like a trap-door. Love, the withdrawal of love. **Was this it? Now? The changeover?** That day when the two-soldier fight, the war against plastic armrests and hypocrites and pseudos and television and food shaped in towers and triplelayered plastic packaging and consumer surveys and love songs and all organized religions – **when this fight becomes singular? When you have to do it all solo?** It had been threatening to come these last few years. Sometimes he wanted it to. The rest of the time **the thought scared him half to death**. On this occasion he made it to the stairs on adrenalin only and put himself between her and another step. **He asked her. Loudly. Repeatedly. Is this it? Is this it? The End?** [50, p.217].

Між двома трактуваннями терміна „внутрішнє мовлення” немає нездоланної прірви. Хоча інколи ці два явища протиставляють одне одному як опозицію мета ↔ засіб, міркуємо, що ці функційні відмітності нейтралізуються суспільною практикою людського пізнання. Монологічне ВнМ перетворюється у внутрішній діалог, а діалогічне зовнішнє мовлення легко набуває спорадичних монологічних рис, таких, як риторичні (квазі) запитання [21], як от у наведеному прикладі (4) з роману Ієна Мак'юена:

4) But my heart was always with my first love, Aleksandr. The forehead that rose like an Orthodox dome, the hillbilly pastor's wedge of beard, the grim, gulag-conferred authority, his stubborn immunity to politicians. Even his religious convictions could not deter me. I forgave him when he said that men had forgotten God. He was God. **Who could match him? Who could deny him his Nobel Prize?** Gazing at his photograph, I wanted to be his lover. I would have served him as my mother did my father. **Box his socks?** I would have knelt to wash his feet. With my tongue! [49, p. 11].

Кожен рівень мовної системи можна розглядати у динамічному плані – з позиції мовленнєвої діяльності людини, статус якої потребує звернення до проблеми ВнМ. Справа в тому, що при всій своїй миттєвості, симультанності, процес творення художнього прозового тексту складається з декількох стадій. Очевидним є протиставлення етапів зовнішнього мовлення персонажа, чи першособового наратора, поданого текстом, і внутрішнього, дословесного, стосовно якого вжиток терміну „діяльність” виявляється не таким беззастережним. Для чіткої фіксації способи та модифікаційні форми репродукції ВнМ текстових антропоморфів (як факт їхнього вияву й аналізу) в англійськомовному художньому прозовому тексті наводимо на рис. 1.

Художнє зображення ВнМ і розгляд його у філологічному ключі охоплює два різних погляди. З одного боку, це лінгвістичний аналіз феномену, а з іншого – літературознавчий погляд на його тлумачення. В лінгвістиці тексту ВнМ розглядають як задум, як один з прийомів (поряд з першоособовою авторською оповіддю і невластне-прямим мовленням) творення багатоголосся і різнобарвності зображуваного світу. У такому контексті ВнМ можна назвати композиційно-стилістичним прийомом з опертям на відомі концепції М.М. Бахтіна, В.В. Виноградова, Б.А. Успенського. Словом, ВнМ залучають в художні твори як прийом творення образності, зображення людської психіки:

5) I was convinced that he wasn't properly fulfilled. **I thought I heard** it in the tightness of his voice, his nervous pace. In days of lovemaking he had

not been blessed with a single orgasm. I wanted to help him, and I was genuinely curious. **I was also troubled by the thought** that I might be failing him. I aroused him, that much was clear, but perhaps he didn't quite desire me sufficiently [49, p. 12].

Призначення ВнМ, як у наведеному пасажі (5), через внутрішню монологізацію наративу передати думки, почуття, тривоги персонажа. Тому ВнМ як композиційний елемент художнього прозового тексту стає складовою сучасної англійськомовної художньої прози, яка глибоко психологізована. Тому при дослідженні системи форм мовленнєвого висловлення такої прози, ВнМ можна вважати окремим випадком повідомлення персонажа самому собі. ВнМ – це потік свідомості з її відступами від синтаксичного структурування, це створення структур, які уможливають описувати і те, що конкретно лексичним способом у тексті не позначено і те, що у лінгвістиці тексту маркуємо підтекстом. У всіх видах передачі ВнМ в художньому прозовому тексті спостерігаємо вияв двох головних схем його відтворення в ході мовленнєвих ситуацій. Перший випадок – коли відтворюється внутрішнє мовлення персонажа тексту, а інший – коли відтворюється внутрішнє мовлення автора-наратора тексту.

Словом, ВнМ є важливим засобом зображення текстової особистості (антропоморфа) в англійськомовній художній літературі, що уможливує достовірне змалювання суперечливого внутрішнього світу текстових антропоморфів. Під час психологізації сучасної прози ВнМ віддалилося від авторського наративу і набуло влас-

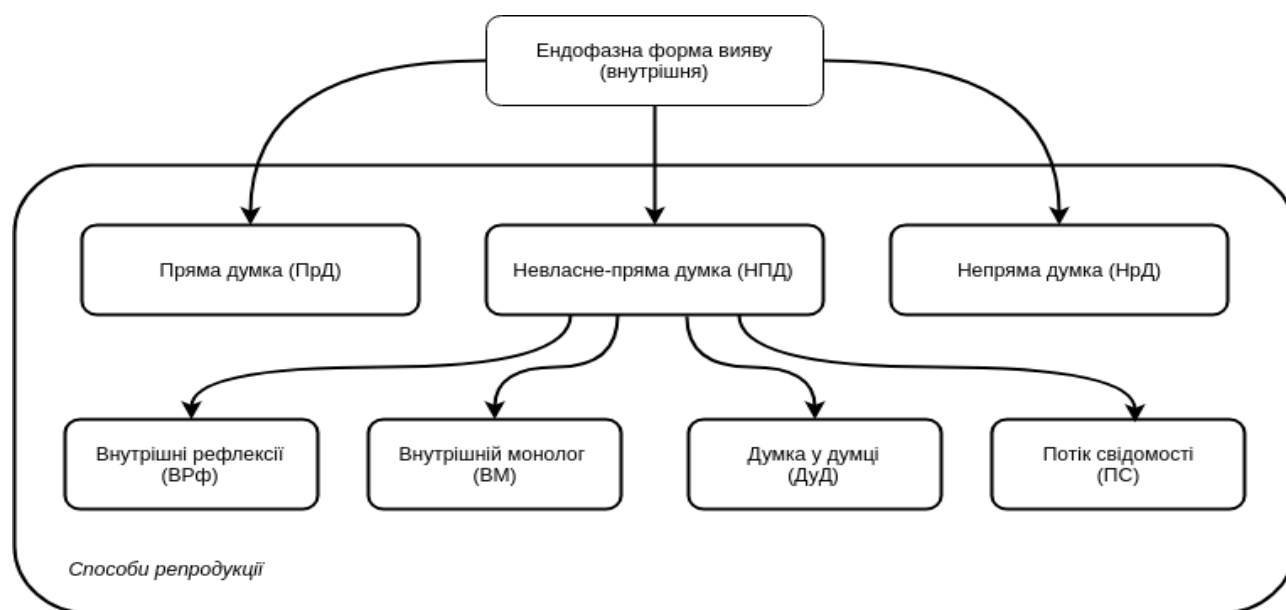

Рис. 1. Способи репродукції внутрішнього мовлення в англійськомовному художньому прозовому тексті

ної мовленнєвої цноти. І як справедливо зауважує В.М. Зименкова, „внутрішнє мовлення – це не просто механізм мислення: в ньому задіяні всі сторони людської психіки – інтелект, воля, емоції, не тільки світлі зони пізнання, а й підсвідоме психічне” [16, с. 5].

Попри те, що зображення ВнМ в англійсько-мовному художньому прозовому тексті є досить умовним і ця умовність може мати відкритий характер або бути латентною, фіксуємо два випадки його (ВнМ) репродукції у текст:

а) у першому випадку, художня репродукція ВнМ можлива без використання спеціальної мовної техніки, при цьому ВнМ персонажів не відрізняється за своїм ладом від його зовнішньої форми;

б) у другому випадку, у ВнМ персонажів включаються мовні сигнали, які інформують читача, що текстові мовці думають як у реальному житті.

До слова, умовність зображення ВнМ в художньому тексті фіксуємо в його репродукції, котра здійснюється через способи передачі мовлення і мислення: прямий, непрямий, невластне-прямий. Тобто, в основі зовнішнього і внутрішнього мовлення текстових співбесідників лежать стандартні моделі одних і тих же контекстуальних прийомів відтворення текстової реальності.

Висновки з дослідження і перспективи подальших пошуків у цьому напрямку зводяться до різножанрового каркасу художніх прозових текстів різноматематичного спрямування. Це приведе до з'ясування основних ознак ВнМ як способу передачі думок, і як важливого прийому зображення внутрішнього світу персонажа в художньому тексті. Саме ці характеристики ВнМ привертають увагу дослідників: опис ВнМ як форми мовного спілкування текстового індивідуума, з одного боку, і як художнього прийому, вжитого автором художнього тексту, – з іншого. Однак очевидним треба визнати той факт, що зображення ВнМ в художній літературі є також і дзеркальним відображенням умовності відтворення ВнМ в художньому тексті, який сам є особистісною інтерпретацією подій, зокрема й подій внутрішнього говоріння. Сам характер мовлення про себе, для себе, представлення свідомості персонажа наштовхує автора на з'єднання форм прямого, непрямого і невластне-прямого мовлення, що властиво для англійських художніх прозових текстів сучасності. Завдяки цьому прийому, на наш погляд, досягається найбільша вірогідність і точність змалювання внутрішнього світу текстових співбесідників, хоча фотографічно точна передача ВнМ практично неможлива.

Список літератури:

1. Ананьев Б.Г. К теории внутренней речи в психологии Текст. / Б.Г. Ананьев // Учен. зап. Ленингр. пед. ин-та. Л., 1946. С. 155–173.
2. Артюшков И.В. Внутренняя речь и ее изображение в художественной литературе (на материале романов Ф.М. Достоевского и Л.Н. Толстого) Текст. : дис. . д-ра филол. наук : 10.02.01 / И.В. Артюшков. М., 2004. 511 с.
3. Архипова М.В. Репликация как средство экстерииоризации внутренней речи в художественном дискурсе (на материале американского короткого рассказа) Текст. : дис... канд. филол. наук : 10.02.19 / М.В. Архипова. Челябинск, 2003. 165 с.
4. Баев Б. Ф. Психология внутренней речи: Автореф. докт... дис. Л., 1967. 48 с.
5. Балякова Н.А. Чужое слово во внешней и внутренней речи (на материале англоязычного художественного текста) Текст. : дис... канд. филол. наук : 10.02.04 / Н.А. Балякова. СПб., 2005. 164 с.
6. Бахтин, М.М. Вопросы литературы и эстетики. Исследования разных лет [Текст] / М.М. Бахтин. М. : Художественная литература, 1975. 500 с.
7. Бахтин, М.М. Эстетика словесного творчества [Текст] / М.М. Бахтин. М. : Искусство, 1979. 421 с.
8. Белянин В.П. Психоллингвистика: Учеб. пособие / В.П. Белянин. М.: МПСИ, 2003. 323 с.
9. Бехта І. А. Внутрішнє мовлення персонажів у структурі тексту / І. А. Бехта // Сер. Філологічні науки. Черкаси, 2003. Вип. 46. С. 91–103.
10. Блох М. Я., Сергеева Ю. М. Внутренняя речь в структуре художественного текста: Монография. М.: МПГУ, 2011. 180 с.
11. Выготский Л. С. Мышление и речь : [собр. соч.] / Л. С. Выготский. М. : Педагогика, 1982. Т. 2. 361с.
12. Гончарова Е.А. Способы стилистической организации внутренней речи персонажей в немецком романе воспитания Текст. / Е.А. Гончарова // Стилистика художественной речи : межвуз. сб. науч. тр. Л. : ЛГПИ им. А.И. Герцена, 1980. С. 24–32.
13. Горелов И.П. Основы психоллингвистики / И.П. Горелов, К.Ф. Седов. М.: Лабиринт, 2001. 320 с.
14. Жинкин, Н.И. Психоллингвистика: Избр. тр. / Н.И. Жинкин. М.: Лабиринт, 2009. 288 с.
15. Залевская А. А. Введение в психоллингвистику: Учеб. пособие / А.А. Залевская. М., 1999. 350 с.

16. Зименкова В.А. Способы выражения внутренней речи персонажей в художественном тексте (на материале современной прозы ГДР, ФРГ и Австрии) Текст. : дис... канд. филол. наук : 10.02.19 / В.А. Зименкова. Л., 1989. 182 с.
17. Кусько Е.Я. Проблема языка современной художественной литературы. Несобственно-прямая речь в литературе ГДР Текст. / Е.Я. Кусько. Львов : Вища шк, 1980. 208 с.
18. Леонтьев А.А. Внутренняя речь и процесс грамматического порождения высказывания Текст. / А.А. Леонтьев // Вопросы порождения речи и обучения языку. М. : Изд-во МГУ, 1967. С. 6–16.
19. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность : учебное пособие / А.Н. Леонтьев. – Москва : Смысл : Академия, 2004. – 352 с.
20. Логинов А.В. Вопросительное предложение и вопросо-ответный комплекс во внутренней речи персонажа художественного реалистического произведения Текст. : дис.. канд. филол. наук : 10.02.19 / А.В. Логинов. СПб, 1991. 189 с.
21. Лурия А.Р. Язык и сознание. Ростов-на-Дону, Феникс, 1998. 416 с.
22. Лозинская Е.В. Литература как мышление: Когнитивное литературоведение на рубеже XX–XXI веков: Аналитический обзор / РАН. ИНИОН. Центр гуманит. научн.-информ. исслед. Отд. литературоведения. М., 2007. 160 с.
23. Погребняк Ю.В. Характеристики интериоризованного дискурса: моногр. Волгоград : Изд-во ВГСПУ «Перемена», 2012. 262 с. (16,5 п.л.).
24. Потемня А. А. Мысль и язык. Издательство: К. : СИНТО, 1993 г. 192 с.
25. Психолингвистические проблемы семантики / Отв. ред. А.А. Леонтьев и А.М. Шахнарович . М.: Наука, 1983. 285 с.
26. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии. М., 1940, С. 515–516.
27. Соколов А.Н. Внутренняя речь и мышление Текст. / А.Н. Соколов. М. : Просвещение, 1968. – 248 с.
28. Страхов И.В. Психология внутренней речи Текст. / И.В. Страхов. Саратов : Сарат. гос. пед. ин-т, 1969. 54 с.
29. Тодров Цветан. Введение в фантастическую литературу. Перев. с франц. Б. Нарумова. М.: Дом интеллектуальной книги, 1999. 144 с.
30. Федорчук М.М. Лингвистическая структура и стилистическое функционирование внутреннего монолога (на материале прозы США) Текст. : автореф. дис. . канд. филол. наук / М.М. Федорчук. Львов, 1990. 18 с.
31. Фрумкина, В.М. Психолингвистика: учеб. пособие / В.М. Фрумкина. М.: Академия, 2006. 320 с
32. Ярмоленко Г.Г. Типы и функции изображенной внутренней речи в современной англоязычной прозе Текст. : дис... канд. филол. наук / Г.Г. Ярмоленко. Одесса, 1982. 208 с.
33. Andrews R. Rebirth of Rhetoric. Essays in Language, Culture and Education. L.: Routledge, 2012. 239 p.
34. Bloor Anthony. A Multidisciplinary Study of Fiction Writing. Edwin Mellen Press, 2003. 357 p.
35. Bluemel Kristin. Experimenting on the Borders of Modernism: Dorothy Richardson's Pilgrimage. University of Georgia Press, 1997. 209 p.
36. Bortolussi M., Dixon P. Psychonarratology: Foundations for the empirical study of literary response. N.Y.: Routledge, 2003. XIII, 304 p.
37. Caracciolo Marco. The Experientiality of Narrative. An Enactivist Approach. Berlin/Boston: Walter de Gruyter GmbH, 2014. 239 p.
38. Clines R. H. A Descriptive Analysis of Dialogue and Inner Speech in Selected Works of Fiction. University of Rhode Island, 1988. 526 p.
39. Duncan Robert. Fictive certainties: essays. The University of California: New Directions Pub. Corp., 1985. 234 p.
40. Fletcher Angus. Colors of the Mind: Conjectures on Thinking in Literature. the University of Michigan, Harvard University Press, 1991. 310 p.
41. Gavin Alice. Literature and Film, Dispositioned: Thought, Location, World. Springer, 2014. 180 p.
42. Konurbaev M. E. The Style and Timbre of English Speech and Literature. L.: Palgrave, MacMillan (Springer), 2016. 203 p.
43. Nayeypour K. Mind Presentation in Ian McEwan's Fiction: Consciousness and the Presentation of Character in Amsterdam, Atonement, and On Chesil Beach. Columbia University Press, 2017. 320 p.
44. Ross Stephen M. Fiction's Inexhaustible Voice: Speech and Writing in Faulkner. University of Georgia Press, 1991. 286 p.
45. Sotirova V. Consciousness in Modernist Fiction: A Stylistic Study. Palgrave, MacMillan (Springer), 2013. 216 p.
46. Tannen Deborah. Talking Voices: Repetition, Dialogue and Imagery in Conversational Discourse. Cambridge University Press, 1989. 240 p.

47. Tumanov V. *Mind Reading: Unframed Interior Monologue in European Fiction*. Amsterdam, Atlanta: Rodopi, 1997. 142 p.
48. Verdonk Peter, Weber Jean Jacques. *Twentieth-century Fiction: From Text to Context*. L.: Routledge, Psychology Press, 1995. 269 p.

МАТЕРІАЛ ДОСЛІДЖЕННЯ

49. McEwan. *Sweet Tooth*. Waterville: Thorndike Press, 2012. 493 p.
50. Zadie Smith. *The Autograph Man*. N.Y., Vintage Books, 2003. 347 p.

Bekhta I. A. INNER SPEECH IN CONTEMPORARY ENGLISH FICTION

The article deals with inner speech – a complex, multifaceted phenomenon that leads to multidimensional humanities studies based on the texts of English fiction: psychological (as a type of mental activity), psycholinguistic (as forms of speech activity), philological (as forms linguistic depiction of inner speech and literary studies – as an artistic means of revealing the inner world of characters). Accepted linguistic interpretation of the depiction of inner speech is based on the fact that in the language of contemporary English fictional text, this type of psychological artistic narrative has been developed on the basis of the expansion of the form of reproduction of character inner speech, adjacent to the ways of external (exophase) expression of direct speech, indirect speech, free indirect speech. That is, as they are implemented in contemporary English fictional text in different speech situations, with distinctive communicative purpose and partial realization required in connection with a particular pragmatics. The theoretical development of the typological problems of the literary depiction of inner speech through its evolution, the variety of forms, varieties and modifications, their different pragmatic effect in the literature of postmodernism becomes relevant. The inner speech of textual anthropomorphs should be considered as a fact of artistic knowledge of the laws of formation and construction of psychological nature, and therefore as part of the linguistic picture of the world represented in fictional text space. In semantic and syntactic terms, inner speech in English fictional texts can be represented as speech-reflection, memoir, thought in thought, emotional reflection on an event where, in most of the texts studied, the negative or ironic assessment of the past is usually predominant. In English texts, inner speech is more restrained in expressing emotions that evince verbal or noun representational components, predominantly with the value of intellectual activity.

Key words: *endophase speech forms, inner speech, speech modes, contemporary English fiction.*